

तमुवाच हृषीकेशः प्रहसन्निव भारत।
सेनयोरुभयोर्मध्ये विषीदन्तमिदं वचः॥ १०॥

श्रीभगवानुवाच

अशोच्यानन्वशोचस्त्वं प्रज्ञावादांश्च भाषसे।
गतासूनगातासूंश्च नानुशोचन्ति पण्डिताः॥ ११॥

न त्वेवाहं जातु नासं न त्वं नेमे जनाधिपाः।
न चैव न भविष्यामः सर्वे वयमतः परम॥ १२॥

देहिनोऽस्मिन् यथा देहे कौमारं यौवनं जरा।
तथा देहान्तरप्राप्तिर्धीरस्तत्र न मुह्यति॥ १३॥

मात्रास्पर्शास्तु कौन्तेय शीतोष्णसुखदुःखदाः।
आगामापामियोऽनित्यास्तांस्तितिक्षस्व भारत॥ १४॥

य हि न व्यथयन्त्येते पुरुषं पुरुषर्षभ।
समुदुःखसुखं धीरं सोऽमृतत्वाय कल्पते॥ १५॥

नासतो विद्यते भावो नाभावो विद्यते सतः।
उभयोरपि दृष्टोऽन्तस्त्वनयोस्तत्त्वदर्शिभिः॥ १६॥

अविनाशि तु दद्विद्धि येन सर्वमिदं ततम्।
विनाशमव्ययस्यास्य न कश्चित् कर्तुमर्हति॥ १७॥

अन्तवन्त इमे देहा नित्यस्योक्ताः शारीरिणः।
अनाशिनोऽप्रमेयस्य तस्माद् युध्यस्व भारत॥ १८॥

3 (Sem-6/CBCS) SKT RE 1/2

2024

SANSKRIT

(Regular Elective)

Paper : SKT-RE-6016/6026

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

Answer either in English or in Assamese or in Sanskrit

OPTION—A

Paper : SKT-RE-6016

(Environmental Awareness in Sanskrit Literature)

(সংস্কৃত সাহিত্যত পৰিৱেশ সচেতনতা)

UNIT—I

(Environmental Issues and Importance of Sanskrit Literature)

(Marks : 20)

1. Answer the following in brief : 1×3=3

তলত দিয়াসমূহৰ চমুকৈ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) What do you mean by science of environment?

পৰিৱেশ-বিজ্ঞান বুলিলে কি বুজা ?

24A/608

(Turn Over)

(b) Name two rivers eulogized in the *Rgveda*.

'अथर्ववेद'त स्तुति कवा दुखन नदीव नाम लिखा ।

(c) How many Mantras are there in the Atharvavedic Bhūmisūkta?

अथर्ववेदीय भूमिसूक्तत किमानटा मन्त्र आछे ?

2. What do you mean by Ozone layer? 2

अ'ज'न स्तर बुनिले कि बुझा ?

3. Write a short note on any one of the following : 5

तलत दियासमूहव यि कोनो एटाव चमु टोका लिखा :

(a) Global Warming

भूमण्णीय तापमान

(b) Climate Change

अलवायु परिवर्तन

4. Answer any one of the following questions : 10

तलत दिया प्रश्नसमूहव यि कोनो एटाव उत्तर लिखा :

(a) Discuss the concept of Mother Goddess Earth as eulogized in the *Atharvaveda*.

'अथर्ववेद'त स्तुति कवा माता भूमिदेवीव अरुधावणा सम्पर्के आलोचना कवा ।

(b) Discuss, in detail, the modern challenges and crises of environment.

পৰ্যায়ৰণৰ আধুনিক প্ৰত্যাহ্বান আৰু সমস্যাসমূহৰ বিষয়ে
বহুলাই আলোচনা কৰা।

UNIT—II

(Environmental Awareness in Vedic Literature)

(Marks : 30)

5. Answer the following :

1×4=4

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখা :

(a) In which Mandala of the *Rgveda*, মহদ্ উল্ভম্
has got mention?

‘ঋগ্বেদ’ৰ কোন মণ্ডলত মহদ্ উল্ভম্-ৰ উল্লেখ কৰা হৈছে ?

(b) What is the first creation of God as
mentioned in your Vedic text (*Atharvaveda*,
4.2.8)?

তোমাৰ বৈদিক পাঠ্যাংশত (‘অথৰ্ববেদ’, ৪.২.৮.) উল্লেখ
কৰা অনুসৰি ঈশ্বৰৰ প্ৰথম সৃষ্টি কি ?

(c) Who is God Savitā?

দেৱতা সৰ্বিতা কোন ?

(d) What is *divya: āpa:*?

divya: āpa: মানে কি ?

24A/608

(Turn Over)

6. (a) Name two equivalent words for environment as mentioned in your Atharvavedic texts. 2

অথৰ্বেদীয় পাঠ্যাংশত উল্লেখ থকা পৰ্যায়ৰণৰ দুটা সমাৰ্থক শব্দ লিখাঁ।

(b) Name four basic elements covered by environment as mentioned in the *Aitareya Upaniṣad* (3.3) 2

‘ঐতৰেয় উপনিষদ’ (৩.৩)ত উল্লেখ কৰা, পৰ্যায়ৰণৰ চাৰিটা উপাদানৰ নাম লিখাঁ।

(c) “चित्पतिर्मा पुनातु वाक्पतिर्मा पुनातु।”

Here, in this Vedic passage, who are called चित्पति and वाक्पति? 2

ওপৰত উল্লেখ কৰা বৈদিক উদ্ধৃতিটোত কাক চিত্‌পতি আৰু বাক্‌পতি বুলি কোৱা হৈছে?

7. Write the meaning of any two Mantras of the following : 5×2=10

তলৰ মন্ত্ৰসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ অৰ্থ লিখাঁ :

(a) त्रीणि च्छन्दांसि कवयो वि येतिरे
 पुरुरूपं दर्शति विश्वचक्षणम्।
 आपो वाता ओषधयस्तान्ये-
 कस्मिन् भुवन आर्पितानि ॥

- (b) ये पर्वताः सोमपृष्ठा आपं उत्तानशीवरीः।
वातः पर्जन्य आदग्निस्ते क्रव्यादमशीशमन् ॥
- (c) सत्येनोत्तमिता भूमिः सूर्येणोत्तमिता द्यौः।
ऋतेनादित्यास्तिष्ठन्ति दिवि सोमो अर्धि श्रितः ॥
- (d) या आपो दिव्या उत वा स्रवन्ति
खनित्रिमा उत वा याः स्वयंजाः।
समुद्रार्था याः शुचयः पावकास्ता
आपो देवीरिह मारमवन्तु ॥

8. Answer any one of the following : 10

তলৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

- (a) Write a note on the importance of plants and animals in the preservation of ecosystem.

পৰিৱেশ-তন্ত্ৰৰ সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত গছ-গছনি আৰু
জীৱ-জন্তুসমূহৰ প্ৰয়োজনীয়তা সম্পৰ্কে এটি টোকা লিখাঁ।

- (b) Write a note on the role of the sun in healing the diseases as discussed in your prescribed Vedic text.

তোমাৰ বৈদিক পাঠ্যাংশত বৰ্ণনা কৰা অনুসৰি সূৰ্যই
কেনেদৰে ৰোগ নিৰাৰণৰ ক্ষেত্ৰত ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে,
আলোচনা কৰাঁ।

(6)

UNIT—III

(Environmental Awareness in Classical
Sanskrit Literature)

(Marks : 30)

9. Answer the following : 1×3=3

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) On the bank of which river was the hermitage of sage Kanva situated?

কণ্ণমুনিৰ আশ্ৰম কোনখন নদীৰ তীৰত অৱস্থিত আছিল ?

(b) Who was the author of the *Arthaśāstra*?

‘অৰ্থশাস্ত্ৰ’ৰ ৰচক কোন আছিল ?

(c) What is the meaning of ‘*Rtusamhāra*’?

‘ঋতুসংহাৰ’ মানে কি ?

10. Write the names of two *Adhikaraṇas* of the *Arthaśāstra*.

2

‘অৰ্থশাস্ত্ৰ’ৰ দুটা অধিকৰণৰ নাম লিখাঁ ।

24A/608

(Continued)

Hamen kalita

11. Answer any one of the following : 5

তলৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Explain fully :

বহলাই ব্যাখ্যা কৰাঁ :

प्रत्यक्षाभिः प्रपन्नस्तनुभिरवतु वस्ताभिरष्टाभिरीशः।

(b) Write the meaning of the verse :

শ্লোকটিৰ অৰ্থ লিখাঁ :

न खलु न खलु वाणः सन्निपात्योऽयमस्मिन्

मृदुनि मृगशारीरे तुलराशाविवग्निः।

क बत हरिणकानां जीवितं चातिलोलं

क च निशितनिपाता वज्रसाराः शरास्ते ॥

12. Answer any two of the following : 10×2=20

তলত দিয়াসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Discuss how Kālidāsa has portrayed the beauty of seasons in his *Rtusamhāra*.

কালিদাসে তেওঁৰ 'ঋতুসংহাৰ' কাব্যত কেনেকৈ বিভিন্ন ঋতুৰ সৌন্দৰ্যৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰিছে, আলোচনা কৰাঁ।

(b) Discuss the methods adopted for plantation of trees in the Purāṇas as a pious activity.

পূতকৰ্ম হিচাপে বৃক্ষৰোপণৰ যিবোৰ পদ্ধতি পুৰাণসমূহত আলোচিত হৈছে, সেই বিষয়ে লিখাঁ।

- (c) Write a note on the utility of plantation of new trees and preservation of old trees as royal duty of king as delineated in the *Arthaśāstra*.

ৰজাৰ কৰ্তব্য হিচাপে নতুন গছ-গছনিৰ ৰোপণ আৰু পুৰণি গছ-গছনিৰ সংৰক্ষণৰ যি উপযোগিতাৰ বিষয়ে 'অৰ্থশাস্ত্ৰ'ত আলোচিত হৈছে, সেই বিষয়ে এটি টোকা লিখা।

- (d) Write a note on the various types of water canals for irrigation as discussed in Sanskrit literature.

সংস্কৃত সাহিত্যত আলোচিত হোৱা জলসিঞ্চনৰ বাবে ব্যৱহৃত জল-পৰিৱাহিকাসমূহৰ বিষয়ে এটি টোকা লিখা।

OPTION—B

Paper : SKT-RE-6026

(Kāmarūpa School of Dharmaśāstra)

(ধৰ্মশাস্ত্ৰৰ কামৰূপ সম্প্ৰদায়)

UNIT—I

(Introduction to Dharmaśāstras in Assam)

(Marks : 20)

1. Answer the following :

1×3=3

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Write the derivation of the word 'ধৰ্ম'.

'ধৰ্ম' শব্দটোৰ ব্যুৎপত্তি লিখাঁ।

(b) Write the name of a prominent Dharmaśāstra.

এখন প্ৰসিদ্ধ ধৰ্মশাস্ত্ৰৰ নাম লিখাঁ।

(c) "ধৰ্মশাস্ত্ৰন্তু বৈ স্মৃতিঃ।"

What is the meaning of this statement?

এই উক্তিটোৰ অৰ্থ কি ?

(10)

2. What do you mean by the school of the Dharmaśāstras? Write the name of the schools. 2

ধৰ্মশাস্ত্ৰৰ সম্প্ৰদায় বুলিলে কি বুজা? এই সম্প্ৰদায়সমূহৰ নামবোৰ লিখাঁ।

3. Write a short note on any one of the following : 5

তলৰ যি কোনো এটাৰ চমু টোকা লিখাঁ :

(a) শ্ৰাদ্ধকৰ্ম

(b) যাজ্ঞবল্ক্য:

4. (a) Write a note on the concept of ধৰ্ম as revealed in the society of ancient Assam. 10

প্ৰাচীন অসমৰ সমাজত ধৰ্মৰ ধাৰণাটো কেনেকৈ প্ৰতিফলিত হৈছিল, সেই সম্পৰ্কে এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰাঁ।

Or / অথবা

- (b) Show your acquaintance with the contents of the Smṛti literature.

স্মৃতি সাহিত্যৰ বিষয়বস্তু সম্পৰ্কে তোমাৰ মতামত ব্যক্ত কৰাঁ।

24A/608

(Continued)

Hamen kalita

UNIT—II

(Kāmarūpa School of Dharmaśāstra)

(Marks : 30)

5. Answer the following questions in brief : 1×4=4

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ সংক্ষেপে লিখাঁ :

(a) Write any one occasion, when ploughing is prohibited.

কৃষিকৰ্মত নাঙলৰ প্ৰয়োগ নিষিদ্ধ থকাৰ যি কোনো এটা উপলক্ষ্য লিখাঁ।

(b) What do you mean by 'স্বাধ্যায়'?

'স্বাধ্যায়' বুলিলে কি বুজা ?

(c) Who is the Smṛtikāra known as 'Satkavi'?

কোনজন স্মৃতিকাৰক 'সৎকবি' বুলি জনা যায় ?

(d) Who is the author of the 'অংশপ্ৰকাশিকা'?

'অংশপ্ৰকাশিকা'ৰ লিখক কোন ?

6. Answer the following questions : 2×3=6

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়াঁ :

(a) What is 'ব্ৰত'? Write two names of Vrata performed in Assam.

'ব্ৰত' কি ? অসমত পালন কৰা দুটা ব্ৰতৰ নাম লিখাঁ।

(b) What is the subject matter of the book,
'दुर्गात्मवकौमुदी'?

'दुर्गात्मवकौमुदी'ৰ বিষয়বস্তু কি ?

(c) What is Bhāskara? Write two names of
Bhāskara.

ভাস্কৰ কি ? দুখন ভাস্কৰৰ নাম লিখাঁ।

7. Write short notes on any two of the following :

5×2=10

তলৰ যি কোনো দুটাৰ চমু টোকা লিখাঁ :

(a) रघुनन्दनमहाचार्यः

(b) धवलेश्वरः

(c) दौलोत्सवः

8. (a) Prepare a note on the Kaumudī works,
composed by Pītāmbara Siddhāntavāgīśa. 10

পীতাম্বৰ সিদ্ধান্তবাগীশে ৰচনা কৰা কৌমুদীসমূহৰ ওপৰত
এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰাঁ।

Or / অথবা

(b) Discuss about 'স্বীধন' as found in the Smṛtis of Assam.

অসমৰ স্মৃতিসমূহত উপলব্ধ 'স্বীধন'ৰ ওপৰত এটি আলোচনা আগবঢ়োৱা।

UNIT—III

(Tīrthakaumudī of Pītāmbara Siddhāntavāgīśa)

(Marks : 30)

9. Answer the following questions in brief : 1×3=3

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ সংক্ষেপে দিয়াঁ :

(a) Which আশ্ৰম is known as 'শ্বেতদ্বীপ'?

কোনখন আশ্ৰমক 'শ্বেতদ্বীপ' বুলি কোৱা হয় ?

(b) Who is the presiding deity of প্ৰভাস?

প্ৰভাসৰ অধিষ্ঠাতৃ দেৱতাজন কোন ?

(c) Name a holy river.

পুণ্যতীৰ্থ নদী এখনৰ নাম লিখাঁ।

10. Write a short note on মথুৰা.

2

মথুৰা তীৰ্থৰ ওপৰত এটি চমু টোকা লিখাঁ।

11. Explain any one of the following :

5

তলৰ যে কোনো এটাৰ ব্যাখ্যা কৰাঁ :

(a) सर्वतीर्थानि वक्ष्यामि गङ्गा तीर्थोत्तमोत्तमा ।
प्रयागं परमं तीर्थं मृतानां भुक्ति-मुक्तिदम् ॥

(b) कलौ गृहात् सुदूरे च तीर्थबुद्धिः प्रजायते ।
किं न तीर्थाः सन्ति गृहे भावनासिद्धिरुच्यते ॥

12. Answer any two of the following questions :

10×2=20

তলৰ প্রশ্নসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) “कामरूपं महातीर्थम्”

Discuss कामरूप as a महातीर्थ as per ‘तीर्थकौमुदी’.

‘तीर्थकौमुदी’ অনুসৰি মহাতিৰ্থ হিচাপে কামৰূপৰ এটা বৰ্ণনা আগবঢ়োৱা ।

(b) “सारभूतानि तीर्थानि कीर्त्तितानि मनीषिभिः।”

Write a note on the sacred rivers recognized as तीर्थ.

তীৰ্থস্থান হিচাপে স্বীকৃতি দিয়া পুণ্যসলিলা নদীসমূহৰ ওপৰত এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰাঁ ।

(c) Discuss about 'तीर्थसामान्यफलानि'.

'तीर्थसामान्यफलानि'ब विषये आलोचना कर्बा ।

(d) "पदे पदेऽश्वमेधस्य स्यात् फलं गच्छतो गयाम्।"

Discuss the statement.

उक्तिटो आलोचना कर्बा ।

★ ★ ★